

TAG DEL I MEGATRENDEN SUNDHED

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Hvad er megatrenden Sundhed og hvilken betydning kan den få for det danske landbrug? Disse to spørgsmål bevares i artiklen.

Af konsulent Kristian Skov, SEGES, april 2015.

Artiklen er udviklet med støtte fra promillemidler til projekt; 7488-15 Sæt omverdensanalysen i spil

Den demografiske udvikling, optegner en megatrend, som peger på, at der sker en markant stigning i antallet af mennesker på jorden. Men hvem skal producere alle de fødevarer, som skal til for at sikre mad til alle? I Danmark er vi udfordret af, at de fødevarer, som vi producerer, er forholdsvis dyre sammenlignet med andre lande i Europa. Vi kan til gengæld tilbyde forbrugerne nogle differentierede fødevarer i forhold til den rene bulk-produktion. Men er det tilstrækkeligt i fremtiden? Eller er der brug for at differentiere produktionen yderligere ved at sætte fokus på sundhed?

Ved at tænke sundhed ind i landbruget kan nye forretningsmuligheder opstå. For sundhed er en af de megatrends, som for alvor er ved at slå igennem, da det kan imødegå de udfordringer, verdenen står overfor grundet de livstilssygdomme, som er opstået via andre megatrends. En af de megatrends er den stigende middelklasse, som forventes at få direkte indflydelse på antallet af overvægtige i fremtiden. I Kina og Indien forventer man den største stigning i middelklassen, hvilket medfører en stigning i antallet af overvægtige med over 100 % (myhealthywaist.org - [Documentation Centre](#)). I forhold til diabetes forventer eksperter, at der i 2030 er 51 % flere, som lider af diabetes, sammenlignet med de 366 millioner, der på verdensplan havde diabetes i 2011. Livstilssygdommene er opstået på baggrund af de fødevarer, som vi indtager. I takt med stigningen i livstilssygdommenes omfang er den enkelte forbruger begyndt at fokusere på, hvordan de selv kan afhjælpe sygdommene via kosten. Derfor hersker der ingen tvivl om, at fokuset på sundhed er kommet for at blive de næste mange år - men hvordan kan landbruget

ride med på sundhedsbølgen?

SÆT SUNDHED PÅ DAGSORDENEN

De fødevarer, som forbrugerne efterspørger, ændrer sig over tid. Jo større velstand, des højere efterspørgsel er der på sunde fødevarer.

Tidligere var der fokus på fødevarerens sikkerhed, der skulle sikre, at fødevarerne var frie for sygdomsfremkaldende bakterier og uønskede kemikalier. Men i dag er det ikke længere nok, at fødevarerne er sikre og smager godt – de skal også være sunde.

Spørgsmålet er, om landbruget i fremtiden kan skabe løsninger og afhjælpe de problemer, som Danmark, og resten af verdenen, står overfor med den stigende udvikling af blandt andet diabetes og fedme. Indeholder bestemte havresorter for eksempel ernæringsmæssige fordele, der på sigt kan afhjælpe livsstilssygdomme, såsom hjernekarsygdomme?

Det er blot én af de ting, som SEGES undersøger. Ambitionen er, at folk kan holde kolesteroltallet nede ved at spise tre skefulde havre om dagen. Derfor arbejder de med at finde den bedste havre til formålet.

Bestemte kornsorter eller dyrkningsstrategier vil derfor i fremtiden ikke kun give værdi for befolkningens sundhed, men også for landmanden. Det handler bare om at se nye sundhedsfremmende muligheder i det, som det danske landbrug allerede dyrker.

Jordbær, æbler og kirsebær har alle det til fælles, at de indeholder stoffer, som er gavnlige for menneskers sundhed. Det viser en række studier, som SEGES, GartneriRådgivningen A/S og Institut for Fødevarer, ved Aarhus Universitet, har samlet i en videns syntese omkring frugter, bær og sundhed. Resultaterne peger på, at jordbær indeholder plantestoffer, der kan reducere åreforkalkning og risikoen for at udvikle kræft. Mens ufiltreret æblejuice lader til at kunne holde kolesteroltallet stabilt.

Andre forskere har undersøgt sur-kirsebær og kom frem til, at en hurtigere muskelrestitution, og dermed mindre ømme muskler, kan opnås via en sur-kirsebær juice. Studiet blev foretaget med udgangspunkt i maratonløbere, men på sigt kan juicen måske langes over disken i fitnesscentre.

Forskningen retter altså fokus på de muligheder, der er indenfor sundhed. Men spørgsmålet er, hvordan sundhed kan skabe nye forretningsområder, som landbruget kan forretningsgøre.

LANDMANDENS MULIGHEDER

Nye afsætningsmuligheder og bedre priser på råvarerne optegner to gode grunde for den enkelte landmand. For i takt med sundhedens indtog er der blevet skabt et helt forbrugsområde, der afføder efterspørgsel på bestemte fødevarer blandt forbrugerne.

Peter Reimer, som er ekspert indenfor trendspotting og ejer af PackDesign, mener, at sundhed sammen med tre andre overordnede forbrugertendenser, udgør fremtidens trends på

fødevaremarkedet. Han mener, at ved udviklingen af fødevarer til forbrugerne, som efterspørger sundhed, der handler det om at fokusere på alle dele af produktets værdikæde fra jord til bord. Egnen, jorden, dyrkning/opdræt, høst/slagtning, skånsom og enkel forarbejdning, transport og præsentation.

Forbrugerne som har mistet tilliden til industriel produktion søger mod autentisk lokal forarbejdning af fødevarerne. En sund fødevarer skal være så ægte og naturlig som overhovedet muligt. Forbrugerne skal have information og indblik i landmandens forhold til dyr og afgrøder, samt hvorfor den enkelte producent har valgt en særlig produktionsform og råvarer. De bedste produkter taler for sig selv – og det samme gør den oplevede kvalitet.

Sunde fødevarer tager hensyn til mennesker, dyr og natur – uanset om produktet er konventionelt, økologisk eller biodynamisk. Det skal synliggøres, så forbrugeren har fuld tillid til produkt og producent. For landmænd der står ved og er tro mod deres produkter, de vinder respekt hos de sundhedsbevidste forbrugere.

ELKÆRHOLM HAR FORRETNINGSGJORT SUNDHED

På Elkærholm oplever de, hvordan produktion og afsætning af bær bliver styrket ved at tænke sundhed ind som en vigtig del af det endelige produkt. Da Dorthe og Hans Peter Søeberg i 2001 begyndte at dyrke aroniabær, havde de ikke troet, at fokuset på sundhed og lokale fødevarer ville blive så omsiggribende, som det er blevet i dag.

Familien er den tredje generation af frugtavlere på Elkærholm, men aroniabær var det første skridt i retningen af et produkt, der skulle andet end at mætte. Visionen var at skabe et helbredende og sundhedsfremmende produkt, og forskningen pegede allerede i 90'erne på, at aroniabærerne kunne sænke blodtrykket og kolesteroltallet. Bærerne indeholder nemlig en høj koncentration af naturlige antioxidanter.

Oprindeligt var tanken, at de kun skulle producere bærerne og ikke udarbejde det endelige produkt. Men i dag forlader høsten kun kort ejendommen, mens bærerne ligger på frost, resten af forarbejdningen og salget foregår fra Elkærholms egne lokaler.

Vejen til de produkter, som de sælger i dag – både aronia shots, saft og det for nyligt udviklede drys bestående af tørrede aroniabær – har krævet omstilling og udvikling af ny teknologi, der opretholder bærernes sundhedsfremmende virkning. Ifølge Dorthe Søeberg er det først nu, at de er ved at finde sig til rette, da det har krævet mange år at finde den bedste bærsort til deres produkt og kundesegment.

Elkærholms nicheprodukter falder ind i det sundhedsfokus, som præger dagens forbrugere, der ønsker at styrke eget helbred. Særligt folk med sygdomsproblemer, der ønsker at nedsætte eget medicinforbrug, for at undgå bivirkningerne af eksempelvis deres kolesterolmedicin, køber produkterne. Disse forbrugere kan selv se og mærke, om bærerne har den effekt, det lover, når de er til det regelmæssige sundhedstjek ved lægen, eller blodtryk- og kolesterolmålinger som

flere af de sygdomsramte selv foretager i hjemmet. Derfor har Elkærholm oparbejdet et fast kundekreds.

Den største del af salget sker via gårdbutikkerne, men derudover afsætter de også til delikatesseforretninger. Efterspørgslen på deres nicheprodukter er i dag så stor, at de næsten ikke kan følge med. De arbejder på at udvikle og forbedre deres produkter, og det nyeste skud på stammen er frysetørret aroniabær, i form af drys, der kan bruges ovenpå morgenmaden, i smoothies eller salater. Produktet er udviklet på baggrund af et nyt forskningsprojekt, der viste, at en skånsom tørring af bærerne sikrer, at der bevares flere antioxidanter, sammenlignet med deres andre produkter. For det kræver kun 50 gram aroniabær drys at få det samme indhold af de sundhedsfremmende stoffer, der er i én liter aroniabær saft – og så er produktet endda billigere for den enkelte forbruger at købe.

Elkærholm er derfor en af de landbrugsvirksomheder, der har draget nytte af at tænke sundhedsparametre ind i produktion og forarbejdning af fødevarer.

LANDBRUGETS FREMTID MED SUNDHED

Det handler om at se det forretningspotentiale, der ligger i at forretningsgøre sundhed, da det kan skabe merværdi for det enkelte landbrug.

Enten kan landmanden skabe en forretningside, hvor der som et led i forarbejdningen af fødevarerne bliver lagt vægt på at skabe et sundhedsfremmende produkt. En række landmænd, heriblandt Elkærholm, har allerede haft held med at skabe værditilvækst ved at specialisere produkterne, og skabe et nicheprodukt, som vækker glæde ved de forbrugere, som efterspørger et unikt produkt.

En anden vej til merværdien er ved at producere råvarer med et højt sundhedsfremmende indhold, som landmanden kan sælge videre til et andet forarbejdningsled. Eksempelvis ved at dyrke havre med et højt indhold af betaglucan, der hjælper med at holde kolesteroltallet på plads, kan landmanden fremadrettet sælge råvarerne til en højere pris.

Krydsfeltet mellem sundhed og landbrug kan altså skabe en økonomisk gevinst for landbrugsvirksomheder. Men det er endnu en udvikling, der er i sin spæde start. Derfor tager det tid før flere får øjnene op for det potentiale, der gemmer sig i at tænke sundheden ind i landbruget. Men i fremtiden vil dem, som tør tage del i udviklingen, blive belønnet i form af tilskud, nye afsætningsmuligheder og bedre priser på råvarerne.

Spørgsmålet er, hvilke landbrugsvirksomheder, der ønsker at tage del i denne udvikling, og hvilke der vil se stille til, mens udviklingen skrider frem. Udnyt eksisterende viden omkring sundhedens potentiale i landbrugsvirksomheder og indtag en mere sikker position i fremtidens landbrug. For hvorfor side og afvente, hvis du kan handle og være på forkant med fremtiden?